

REGULERINGER OG FISK I INNLANDET

Fangstregistreringer i Helin

Helin (innsjønr. 570, 867.8 m.o.h., 1090 ha) ligger i Åbjøravassdraget. Mesteparten av innsjøen ligger i Vang kommune, mens en mindre del ligger i Vestre Slidre kommune. Konesjon for reguleringen ble gitt i 1949 og regulerings høyden er på 2,0 m. Fiskesamfunnet består av ørret og ørekyt. Det har tidligere vært registrert abbor i innsjøen, men abborbestanden er svært fåtallig. Fisket i Helin administreres av Helin grunneigarlag. I gytetida, på høsten har det i en årrekke foregått et såkalt kveldingsfiske, dvs. at det har blitt fisket med garn og håv i nordenden av Helin, i og ved utløpet av innløpselva Grøvsdøla. Dette har trolig ført til en hard beskatning av gytefiskbestanden i Helin.

Det var sannsynligvis utbredt innsjøgyting i strandsona før regulering (Amundsen 1977). Både innløps- og utløpselva, samt deltaet i nordenden, var viktige gyteområder, noe det tradisjonsrike ”kveldingsfisket” vitner om. Nedtappingen av Helin har medført rekrutteringssvikt for ørretbestanden ved reduserte gytemuligheter i strandsona (Amundsen 1977). For å kompensere for dette blir det årlig satt settefisk i Helin. Det var tidligere et årlig utsettingspålegg på 15 000 ènsomrige ørret i magasinet. Dette gav lite bidrag til fisket. Derfor ble utsettingspålegget endret til 4000 ettårige og 2000 toårige i 2001 og deretter til 3000 toårige i 2007. I 2009 begynte man et forsøk med å sette halve utsettingspålegget i Helin vinterstid. Lignende forsøk er også gjennomført i Flyvatn og Tisleifjorden. Prosjektet «Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland» har fulgt opp dette forsøket med undersøkelser. Resultatene fra disse forsøkene er publisert i en egen rapport (Thomassen & Norum 2014). Data fra disse undersøkelsene indikerer at utsettinger til ordinært tidspunkt gir bedre tilslag enn utsettinger fra isen senvinters.

Ørretbestanden i Helin er forholdsvis tynn, men deler av ørretbestanden vokser bra og har god kondisjon. Bestandsstrukturen domineres av yngre årsklasser, og bærer tydelig preg av høy dødelighet på større ørret (Gunnerød m.fl. 1975, Amundsen 1977, Eriksen m.fl. 1998,

Torgersen & Ebne 2011, Thomassen & Ebne 2012). Det er to distinkte vekstmønster i Helin, det ene preges av hurtigere vekst enn det andre. Dette har sammenheng med at en andel av ørreten bruker de frie vannmasser i større grad (Eriksen m.fl. 1998, Johnsen 2006).

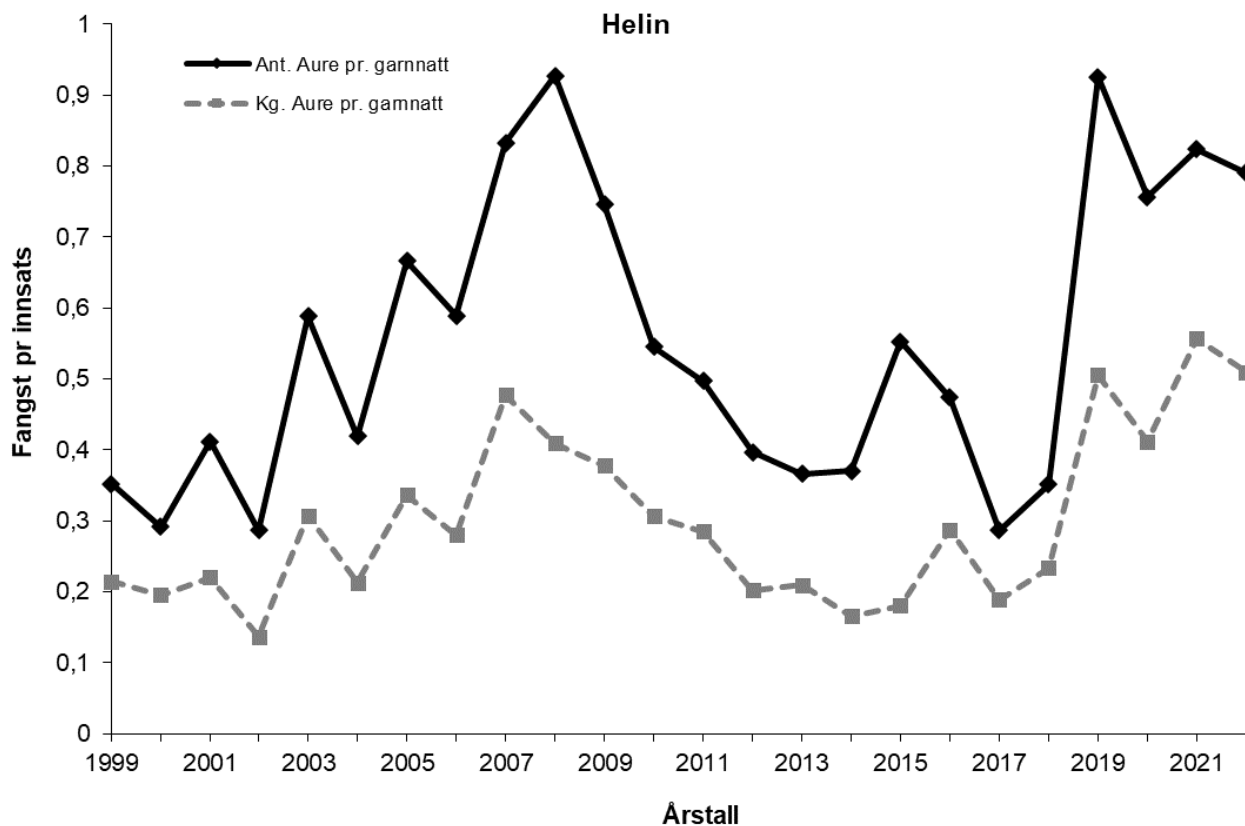
Resultater

Fangstregistreringer har foregått i perioden 1999-2022 (tab 1). I disse årene har 2 - 6 rapportører deltatt ved registreringen med en fangstinnsats som har variert fra 86 - 687 garnnetter, totalt 5518 garnnetter. Gjennomsnittsvakta på ørreten har ligget rundt 547 gram med en årlig variasjon fra 442-676 gram. Settefiskandelen har hatt et gjennomsnitt på 38 %, men har variert en del gjennom perioden, fra relativt ubetydelig til å utgjøre nesten 60 % i perioden 2005-2010. De neste fem årene var settefiskandelen mer moderat, før den igjen nærmet seg 50-60 % i 2016, 2017 og 2018. De siste tre årene har settefiskeandelen ligget mellom 20-30 %, før den i 2022 er oppe igjen på nesten 60 %.

Tabell 1 Antall rapportører, fangstinnsats (antall garnnetter), gjennomsnittsvekt, settefisk og mest brukte maskevidde for garnfiske i Helin i perioden 1999-2022 (* = gjennomsnitt av årsverdier).

Fangstår	Rapportører	Fangstinnsats	Gjennomsnittsvekt (g)	Settefiskandel (%)	Maskevidde (mm)
1999	2	400	609	17	42
2000	2	226	670	9	42
2001	2	211	534	20	41
2002	6	687	478	39	39
2003	6	374	377	40	38
2004	6	427	508	45	38
2005	3	117	505	59	35
2006	4	207	502	49	35
2007	5	203	573	54	35
2008	5	124	442	52	39
2009	5	228	506	59	39
2010	6	230	653	55	39
2011	3	159	573	27	39
2012	4	131	510	33	35 og 40
2013	3	180	572	13	39
2014	5	259	448	28	35, 39 og 40
2015	5	228	328	37	35,40 og 45
2016	4	194	606	46	35, 39, 40 og 45
2017	3	293	659	57	35, 39, 40, 43
2018	3	199	663	43	35,40
2019	4	108	546	31	35,40
2020	4	145	545	28	35,40 og 45
2021	2	102	676	21	35, 40 og 50
2022	2	86	644	59	35,39,40 og 45
Total	94	5518	547*	38*	

Gjennomsnittlig fangst pr innsats ligger på 0,79 ørret og 0,51 kg pr garnnatt. Antall og kg ørret pr garnnatt har henholdsvis variert mellom 0,3 - 0,92 og 0,14 - 0,56 årlig (fig 1). Det var en tydelig økning i antall og kg ørret pr garnnatt frem til 2009 - 2010. Etter dette har fangst per innsats falt nokså markert, før det igjen er en økning de fire siste årene. De tre siste årene er det en svak nedgang i antall ørret per garnnatt, men det er for tidlig å si om dette er en årlig svingning eller en ny trend i Helin. Gjennomsnittsvekten har variert en del gjennom perioden, men fisken som fanges i Helin har fortsatt en god størrelse.

Figur 1 Fangst pr innsats for ørret fanget ved garnfiske i Helin i perioden 1999-2022.

Vurdering

Fangst pr innsats når det gjelder ørret fanget på garnfiske i Helin gikk i perioden 1999-2008 fra et lite tilfredsstillende nivå til et bra nivå. Økningen i antall fisk per garnnatt i løpet av første tiår på 2000-tallet skyldes trolig flere fisk i fangbar størrelse som følge av overgang til toårig settefisk. Utsatt ettårig fisk bidro i veldig liten grad til fisket (Johnsen 2006). På bakgrunn av at det var relativt lite fisk større enn 20 cm i Helin, og at en stor del av ørreten i fangbar størrelse vokser veldig bra, ble det foreslått å endre de årlige utsettingene til 3 000 toårig aure (Johnsen 2006). Andel merket fisk i fangstene økte betydelig etter 2001, noe som skyldtes innslaget av toårig settefisk. At bruken av større settefisk gir godt tilslag i Helin

bekreftes også av prøvefiskeundersøkelser utført i 2005, 2010, 2011 og 2012 (Johnsen 2006, Torgersen & Ebne 2011, Thomassen & Ebne 2012, thomassen & Norum 2014). Hvorvidt nedgangen i fangst og den økte settefiskandelen de siste årene er uttrykk for en endring i utviklingen eller bare avvik pga. noe lav fangstinnsats, eller tilfeldigheter vil forhåpentligvis kommende års registreringer avdekke.

Litteratur

- Amundsen, T. 1977.** Fiskeribiologiske undersøkelser i Helin, Vang i Valdres. Fiskerikonsulentene i Øst-Norge.
- Eriksen, H. & Hegge, O. 1994.** Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland - Fagrapport 1993. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernnavdelingen. FMO rapport 10.
- Eriksen, H., Lindås, O. R. & Hegge O. 1998.** Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland-Fagrapport 1997. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernnavdelingen. Rapport 4/1998.
- Garnås, E. & Gunnerød T. B. 1982.** Fiskeribiologiske undersøkelser i regulerte vatn i Åbjøravassdraget i 1981. DVF – Reguleringsundersøkelsene. Rapport 8/1982.
- Gunnerød, T. B., Klemetsen, C. E. & Møkkjelgjerd, P. I. 1975.** Fiskeribiologiske undersøkelser i Begna og Åbjøravassdraget i 1973. (Vangsmjøsa, Helin, Flyvatn, Storevatn, Tisleifjorden og Ølsjøen). DVF – Reguleringsundersøkelsene. Rapport 2/1975.
- Hegge, O. 1988.** Vekstanalyse av aure fra Helin, 1988. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernnavdelingen. Stensil.
- Hegge, O., Eriksen, H. & Skurdal, J. 1991.** Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland - Fagrapport 1990. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernnavdelingen. FMO rapport 9.
- Johnsen, S. 2006.** Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland - Fagrapport 2005. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernnavdelingen. Rapp. nr. 2/06, 54 s.
- Lindås, O. R., Eriksen, H. & Hegge, O. 1997.** Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland - Fagrapport 1996. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernnavdelingen. FMO rapport 2.
- Thomassen, G. & Ebne, I. 2012.** Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland – Fagrapport 2011. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernnavdelingen. Rapp. Nr. 6/12, 93 s.
- Thomassen, G. & Norum, I. 2014.** Undersøkelse av effekten av fiskeutsettinger vinterstid. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernnavdelingen. Rapp. nr. 3/14, 15 s.
- Torgersen, P. & Ebne, I. 2011.** Bedre bruk av fiskeressursene i regulerte vassdrag i Oppland – Fagrapport 2010. Fylkesmannen i Oppland, miljøvernnavdelingen. Rapp. Nr. 8/11, 77 s.